References

1.Aref'yeva L.P., Plyushchakova O.V., Hancheva V.I., Honcharenko V.I. (2021). The influence of sports games on the psychophysical condition of students. Naukovyy chasopys. Seriya №15. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoyi kul'tury. Kyiv, 11 (143) 21. P. 26-29.

2.Bondar A.A., Pidluzhnyak O.I., Dus S.V., Kulyk D.G. (2023). Modern approaches to determining the impact of physical activity on the psychological health of student youth during wartime. Scientific Journal. Series №15. Scientific and pedagogical problems of physical culture. (7(167). P. 34-36.

3.Bondar A.A., Golovkina V.V., Kolos O.A., Dus S.V. (2024). The influence of physical activity on the psycho-emotional state of students in higher education institutions. Scientific Journal. Series No. 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture. 12 (185). P. 64-67.

4.Konova L.A. (2009). Psychological correction of the post-stress state of students by means of physical education. Pedahohika, psykholohiya ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu. 6. P. 80-83.

5.Lysenko L. (2019). The influence of sports on the psychological state of students with different levels of physical activity. Fizychna kul'tura, sport ta zdorov'ya natsiyi. 2(59). P. 89-95.

6.Perekopsky S., Porokhnenko O. (2016). The influence of motor activity on the emotional state of students. Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyni tekhnolohiyi. № 3 (57). P. 246-253.

7.Rogal I., Stolyaryk V., Chkhan A., Shkondya V. (2024). The influence of volleyball training sessions on the psychological state of students of higher educational institutions in conditions of military state in Ukraine. Scientific Journal. Series No. 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture. 5 (178). P. 158-162.

8.Stadnyk V. (2022). Pedagogical foundations of psychological support of the process of physical education of students of higher education in the conditions of martial law. Innovatyka u vykhovanni. 16. P. 132-139.

9.Yadviga Yu.P., Korobeynikov G.V., Petrov G.S., Koval S.B., Dudnyk O.K. (2009). The influence of motor activity on the psycho-emotional state of students of a university of economic specialties in modern conditions of study. Pedahohika, psykholohiya ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu. 12. P. 202-204.

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.04(190).33
УДК 796.077.5:796.01:316

Стадник С.О.
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
Харківська державна академія фізичної культури, м. Харків
https://orcid.org/0000-0001-6694-1098

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ОСВІТИ СПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Анотація. *Дослідження спрямоване на визначення особливостей діяльності закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану 2022-2023 рр. З'ясовано розташування 20 закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання на мапі України. Проведено аналіз документів статистичної звітності Міністерства молоді та спорту України за 2022 та 2023 роки. Визначено контингент учнів та кількість вихованців, які мають спортивний розряд II, I, кандидат у майстри спорту, або спортивне звання «Майстер спорту України» та «Майстер спорту України міжнародного класу». Виявлено загальну чисельність та кількість тренерів, які мають вищу, першу та другу категорії. Запропоновано підхід до визначення рейтингу фахових коледжів спорту та ліцеїв-інтернатів спортивного профілю на прикладі у 2023 року.*

Ключові слова: *спортивні резерви, фаховий коледж спорту, ліцей-інтернат спортивного профілю, спортивний розряд, спортивне звання, тренерські категорії, рейтинг.*

Svitlana Stadnyk. Analytical Review of the Activities of Specialised Educational Institutions of Sports Profile with Specific Conditions of Training. *The study is aimed at determining the specific features of the activities of specialized sports education institutions with specific training conditions under martial law in 2022-2023. The analysis of literary sources shows that specialized sports education institutions with specific training conditions, according to scientists, are an important link in the system of training the sports reserve. The location of 20 specialized sports education institutions with specific training conditions on the map of Ukraine was determined. Today, there are 20 specialized sports education institutions with specific training conditions in 13 regions of Ukraine, including 9 professional colleges and 11 boarding lyceums. The analysis of statistical reporting documents of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine for 2022 and 2023 was carried out. The contingent of students and the number of pupils with sports category II, I, CMS or sports title of MSU and MSUMK were determined. The total number and number of coaches with the highest, first and second categories were identified. In 2023, 5,145 people studied in these institutions, of which 51.3% had a sports category or sports title. The educational and training process in specialized sports education institutions with specific training conditions in 2023 was provided by 785 coaches, of which 17.3% had the title of "Honored Coach of Ukraine" and 58.7% had the highest, first and second categories. An approach to determining the rating of professional sports colleges and boarding lyceums with a sports profile is proposed using the example of 2023.*

Keywords: *sports reserves, professional sports college, boarding school with a sports profile, sports category, sports title, coaching categories, rating.*

Постановка проблеми. У Законі України «Про фізичну культуру та спорт» [5], Державній цільовій соціальній програмі розвитку фізичної культури і спорту на період до 2025 року [13], Стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року [15] наголошується, що одним із пріоритетних завдань сфери фізичної культури та спорту в Україні є утвердження авторитету нашої держави у світовому співтоваристві. Це важливе завдання можливо вирішити шляхом удосконалення системи підготовки спортивних резервів.

Відомо, що під поняттям «спортивні резерви» прийнято розуміти спортсменів, які досягли певного рівня спортивної майстерності, охоплені сучасними організаційно-методичними формами підготовки та забезпечують подальше зростання спортивних результатів [18].

Система підготовки спортивного резерву нашої країни багатогранна. Вона охоплює дитячо-юнацький спорт, спортивну підготовку юніорів та молоді та на їх базі – підготовку спортсменів міжнародного класу [11; 20]. У цій системі на особливу увагу заслуговують спеціалізовані навчальні заклади спортивного профілю.

Аналіз літературних джерел. Теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел показав, що у науково-методичній літературі описано багатий досвід підготовки спортивних резервів, але основна увага вчених зосереджена на питаннях побудови багаторічної підготовки, особливо в дитячо-юнацьких спортивних школах, на методиках розвитку фізичних якостей у віковому аспекті, структурі тренувальних навантажень, на питаннях відбору спортсменів у види спорту тощо [3; 4; 9; 11; 20].

Подальший розвиток наукових основ підготовки спортивного резерву потребує пошуку ефективних шляхів оптимізації системи багатолітньої підготовки спортсменів у різних видах спорту, про що свідчать роботи Платонова В.М., Шинкарук О.А., Дрюкова О.В. та Дрюкова В.О., Ліпського В.В. та інших вчених.

Ряд авторів [1; 2; 10; 12] розглядають підготовку спортивного резерву та відбір спортсменів з різних видів спорту, переважно зі спортивних ігор, у провідних країнах світу, зокрема у США, Німеччині, Нідерландах тощо.

Варто підкреслити, що у наукових дослідженнях [6; 7; 8; 9; 16], розглядаючи підготовку спортсменів у закладах спортивного профілю, автори основну увагу зосереджують на забезпеченні безперервності процесу спортивної підготовки, проблемах відбору, мотивації тощо. Розглядаючи діяльність спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю, які є важливою ланкою у системі підготовки спортивного резерву, науковці рекомендують з метою вдосконалення навчальної, виховної та спортивної роботи активно співпрацювати з дитячо-юнацькими спортивними школами, спеціалізованими дитячо-юнацькими школами олімпійського резерву, школами вищої спортивної майстерності, іншими спеціалізованими навчальними закладами спортивного профілю. Ця співпраця, на думку М.А. Кошляк, може реалізовуватися шляхом проведення спільних змагань, навчально-тренувальних зборів, науково-практичних конференцій тощо. Не варто забувати й про налагодження співпраці у напрямку матеріально-технічного забезпечення різних видів спорту [7].

Отже, проведений аналіз літературних джерел свідчить, що заклади спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання, на думку вчених, є важливою ланкою у системі підготовки спортивного резерву. Це й зумовило напрямок цього дослідження.

Мета статті – визначити особливості діяльності закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану 2022-2023 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні в Україні підготовку спортивних резервів здійснюють 20 закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання, які функціонують в 13 областях України. Найбільше таких закладів функціонує у: Київській (4), Харківській (3), Рівненській (2), Полтавській (2), Дніпропетровській (1), Львівській (1), Миколаївській (1), Херсонській (1), Запорізькій (1), Сумській (1), Житомирській (1), Івано-Франківській (1) та у Вінницькій (1) областях. При цьому варто зазначити, що у Полтавську область тимчасово переміщені Донецький обласний фаховий коледж спорту та Луганський обласний ліцей фізичної культури і спорту (рис. 1).

До закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання відносяться: 9 фахових коледжів, які до 2019 року були вищими училищами фізичної культури, та 11 ліцеїв спортивного профілю.

Рис. 1. Розташування 20 закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання на мапі України

Відповідно до Положення про заклад спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання [14]. Основними завданнями закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю, які мають важливе значення не тільки для розвитку сфери фізичної культури і спорту, а й для держави загалом, є: залучення дітей та молоді до активних занять спортом; підвищення спортивної майстерності учнів (студентів); підготовка резерву до складу збірних команд України з видів спорту; надання учням (студентам) можливості поєднувати навчально-тренувальний процес із здобуттям відповідної освіти [14].

У ході аналізу документів статистичної звітності Міністерства молоді та спорту України за 2022 та 2023 роки [21] було визначено, що загалом у 20 закладах спеціалізованої освіти спортивного профілю навчалось у 2022 році 4 572 осіб та у 2023 році – 5 145 осіб. Збільшення кількості спортсменів у 2023 році на 573 особи пояснюється створенням у 2023 році Івано-Франківського спортивного ліцею та Мурованокуриловецького спортивного ліцею Вінницької обласної ради. Зокрема у фахових коледжах контингент вихованців більший, ніж у спортивних ліцеях. Так, кількість учнів та студентів загалом у фахових коледжах у 2022 році була 3 165 осіб, а у 2023 році – 3 254, що пояснюється відсутністю звітної інформації у 2022 році від Херсонського фахового коледжу спорту через повномасштабне вторгнення ворога. Варто зауважити, що найбільша кількість учнів та студентів фіксується у Дніпропетровському фаховому коледжі спорту (508 осіб) та Олімпійському фаховому коледжі (500 осіб). Якщо подивитися загалом у ліцеях спортивного профілю кількість вихованців, то у 2022 році у них навчалось 1 407 учнів, а у 2023 році – 1 891 осіб, що пояснюється створенням у 2023 році Івано-Франківського спортивного ліцею та Мурованокуриловецького спортивного ліцею Вінницької обласної ради. Варто зауважити, що найбільша кількість учнів фіксується в Івано-Франківському спортивному ліцеї (412) та у Київському спортивному ліцеї (285).

Із загальної кількості вихованців закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання у 2022 році 56,8% осіб, а у 2023 році 51,3% мали спортивний розряд або звання. Зокрема II розряд мали у 2022 році 757 осіб (16,6% від загальної кількості вихованців), у 2023 році – 809 осіб (15,7% від загальної кількості вихованців). I розряд мали у 2022 році 880 осіб (19,2% від загальної кількості вихованців), у 2023 році – 874 осіб (16,9% від загальної кількості вихованців). Розряд «Кандидат у майстри спорту» мали у 2022 році 793 осіб (17,3% від загальної кількості вихованців), у 2023 році – 775 осіб (15,1% від загальної кількості вихованців). Звання «Майстер спорту України» мали у 2022 році 159 осіб (3,5% від загальної кількості вихованців), у 2023 році – 174 осіб (3,4% від загальної кількості вихованців). Звання «Майстер спорту України міжнародного класу» мали у 2022 році 9 осіб (0,2% від загальної кількості вихованців), у 2023 році – 9 осіб (0,2% від загальної кількості вихованців) (рис.2).

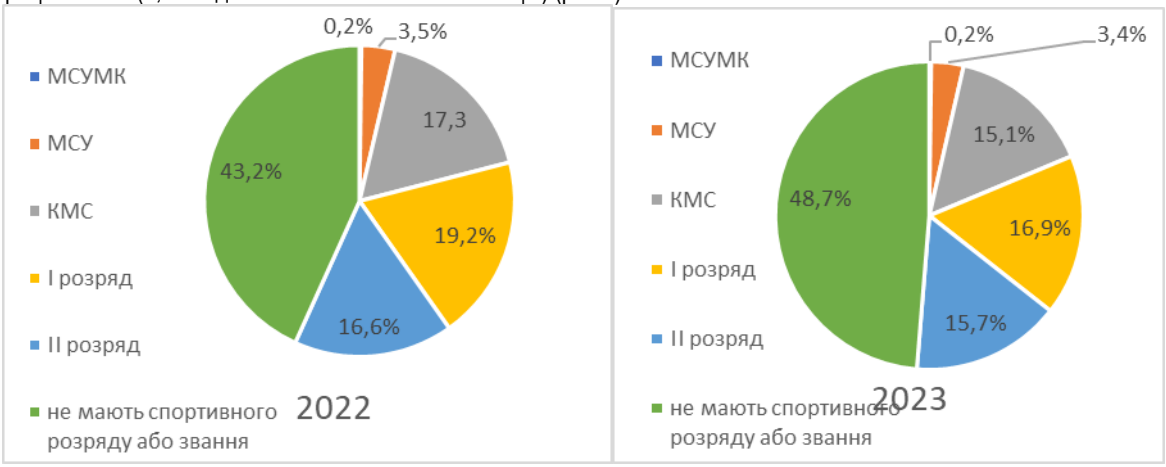

Рис. 2. Спортивна кваліфікація вихованців 20 закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання у 2022 році (n=4 572) та у 2023 році (n=5 145), у %

Проведений аналіз також показав, що найбільшу кількість висококваліфікованих спортсменів (звання МСУ та МСУМК) у 2023 році мали Львівський фаховий коледж спорту (36 МСУ) та Олімпійський фаховий коледж (32 МСУ та 1 МСУМК). Звісно, що у ліцеях спортивного профілю таких спортсменів буде значно менше, адже у коледжах навчаються, крім учнів, студенти. Серед ліцеїв спортивного профілю висококваліфікованих спортсменів у 2023 році мали тільки Київський спортивний ліцей (2 МСУ), Київський обласний ліцей фізичної культури і спорту м. Біла Церква (2 МСУ), Республіканський ліцей-інтернат спортивного профілю м. Харків (1 МСУ), Запорізький обласний спортивний ліцей (1 МСУ) та Луганський обласний ліцей фізичної культури і спорту (1 МСУ).

Ще одним показником навчально-тренувальної роботи закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання є рівень кваліфікації тренерів. Проведений аналіз документів показав, що у 2022 році загальна кількість тренерів у 20 закладах спеціалізованої освіти спортивного профілю дорівнювала 678 осіб, у 2023 році – 785 осіб. Збільшення кількості тренерів у 2023 році пояснюється створенням у 2023 році Івано-Франківського спортивного ліцею та Мурованокуриловецького спортивного ліцею Вінницької обласної ради.

Із загальної кількості тренерів закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання у 2022 році 112 осіб, а це 16,5% та у 2023 році – 136 осіб, а це 17,3% мали звання «Заслужений тренер України». Вищу категорію у 2022 році мали 244 тренера (35,9% від загальної кількості тренерів закладів спеціалізованої освіти), у

2023 році – 277 тренерів (35,3% від загальної кількості тренерів закладів спеціалізованої освіти). Першу категорію у 2022 році мали 76 тренерів (11,2% від загальної кількості тренерів закладів спеціалізованої освіти), у 2023 році – 108 тренерів (13,8% від загальної кількості тренерів закладів спеціалізованої освіти). Другу категорію у 2022 році мали 76 тренерів (11,2% від загальної кількості тренерів закладів спеціалізованої освіти), у 2023 році – 75 тренерів (9,6% від загальної кількості тренерів закладів спеціалізованої освіти) (рис. 3).

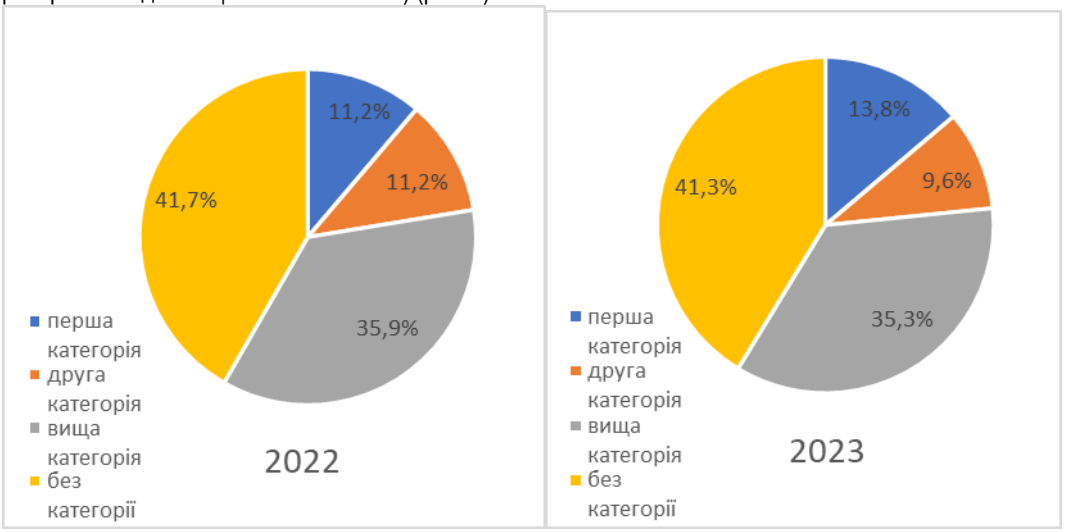

Рис. 3. Категорійність тренерів 20 закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання у 2022 році (n=678), у 2023 році (n=785), у %

Проведений аналіз також показав, що найбільша кількість кваліфікованих тренерів, які мають вищу, першу та другу категорії, у 2023 році працювали у Дніпропетровському фаховому коледжі спорту (69 осіб), Олімпійському фаховому коледжі (46 осіб), Харківському фаховому коледжі спорту (46 осіб).). Звісно, що у ліцеях спортивного профілю таких тренерів буде значно менше. Серед ліцеїв спортивного профілю кваліфікованих тренерів, які мають вищу, першу та другу категорії, у 2023 році мали тільки Обласний спортивний ліцей м. Костопіль (27 осіб), Київський спортивний ліцей (23 особи), Київський обласний ліцей фізичної культури і спорту м. Біла Церква (22 особи) та інші.

У ході дослідження ми проаналізували діяльність 20 закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання у 2023 році у розрізі 2 показників:

1) кількість вихованців, які мають спортивний розряд II, I, КМС, або спортивне звання МСУ та МСУМК від загальної кількості вихованців кожного окремого закладу, у %;

2) кількість тренерів, які мають вищу, першу та другу категорії від загальної кількості тренерів кожного закладу, у %.

Варто підкреслити, що за цими показниками окремо розглядалась діяльність фахових коледжів, а окремо ліцеїв спортивного профілю, адже вони мають суттєві відмінності в організації освітнього процесу, а також навчально-тренувального процесу, саме тому, на нашу думку, їх не припустимо порівнювати між собою (таблиці 1-2).

Таблиця 1

Рейтинг фахових коледжів спорту у 2023 році (за результатами власного дослідження)

Місце рейтингу	Назва закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання	Кількість вихованців, які мають спортивний розряд II, I, КМС, або спортивне звання МСУ та МСУМК від загальної кількості вихованців кожного окремого закладу у %	Кількість тренерів, які мають вищу, першу та другу категорії від загальної кількості тренерів кожного закладу, у %.	Середній показник (сума попередніх/2), у %
1 місце	Харківський фаховий коледж спортивного профілю	75,1%	86,3%	80,7%
2 місце	Херсонський фаховий спортивний коледж	57,6%	92%	74,8%
3 місце	Миколаївський фаховий коледж фізичної культури	72,2%	72%	72,1%
4 місце	Львівський фаховий коледж спорту	78%	55,1%	66,6%
5 місце	Київський обласний спортивний фаховий коледж	71,5%	60,9%	66,2%
6 місце	Харківський фаховий коледж спорту	60%	62,2%	61,1%

7 місце	Донецький обласний фаховий коледж спорту	48,1%	71,4%	59,3%
8 місце	Олімпійський фаховий коледж	56,6%	45%	50,8%
9 місце	Дніпропетровський фаховий коледж спорту	58,9%	53,5%	41,2%

Таблиця 2

Рейтинг ліцеїв-інтернатів спортивного профілю у 2023 році (за результатами власного дослідження)

Місце рейтингу	Назва закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання	Кількість вихованців, які мають спортивний розряд II, I, КМС, або спортивне звання МСУ та МСУМК від загальної кількості вихованців кожного окремого закладу у %	Кількість тренерів, які мають вищу, першу та другу категорії від загальної кількості тренерів кожного закладу, у %.	Середній показник (сума попередніх/2), у %
1 місце	Луганський обласний ліцей ФКС	68%	100%	84%
2 місце	Київський спортивний ліцей	62,8%	88,5%	74,2%
3 місце	Березнівський ліцей спортивного профілю	45,7%	60%	52,3%
	Обласний спортивний ліцей м. Костопіль	31,6%	72,9%	52,3%
4 місце	Запорізький обласний спортивний ліцей	51,8%	42,9%	47,4%
5 місце	Київський обласний ліцей ФКС м. Біла Церква	34,6%	57,9%	46,3%
6 місце	Бердичівський ліцей-інтернат	24,8%	60%	42,4%
7 місце	Республіканський ЛІСП м. Харків	17,6%	30,4%	24%
8 місце	Сумський обласний ліцей «Барса»	2%	26,7%	14,4%
9 місце	Івано-Франківський спортивний ліцей	11,2%	2,8%	7%
10 місце	Мурованокуриловецький спортивний ліцей Вінницької обласної ради	0%	0%	0%

Міністерство молоді та спорту України щороку оприлюднює рейтинг окремо серед коледжів та серед ліцеїв-інтернатів спортивного профілю за результатами участі спортсменів у змаганнях різного рангу за кількістю набраних очок. Серед коледжів 1 місце у 2023 році займав Львівський фаховий коледж спорту (106 879 очок), 2 місце - Олімпійський фаховий коледж (97 298 очок), 3 місце - Харківський фаховий коледж спорту (94 552 очок) ті інші. Серед ліцеїв 1 місце займав Київський обласний ліцей ФКС м. Біла Церква (31 195 очок), Київський спортивний ліцей (16 375 очок), Запорізький обласний спортивний ліцей (2 738 очок) та інші [17].

На нашу думку, при визначенні щорічних рейтингів закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання Міністерству молоді та спорту України, окрім результатів виступів спортсменів, доцільно було б враховувати також й інші показники діяльності, зокрема щодо підготовки спортивних резервів та кадрового забезпечення. Адже ці показники є запорукою створення належних умов для підготовки спортсменів, здатних успішно виступати на міжнародній спортивній арені.

Висновки. Проведений аналіз показав, що заклади спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання є важливою ланкою у системі підготовки спортивного резерву. Сьогодні в 13 областях України функціонує 20 закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання, з яких 9 фахових коледжів та 11 ліцеїв-інтернатів. У 2023 році у цих закладах навчалось 5 145 осіб, із яких 51,3% мали спортивний розряд або спортивне звання. Навчально-тренувальний процес у закладах спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання у 2023 році забезпечувало 785 тренерів, з яких 17,3% мали звання «Заслужений тренер України» та 58,7% мали вищу, першу та другу категорії.

Отже, заклади спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання мають кваліфікований тренерський склад, що є запорукою створення належних умов для підготовки спортсменів, здатних успішно виступати на міжнародній спортивній арені

Перспективи подальших досліджень проблеми вдосконалення діяльності закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю зі специфічними умовами навчання в Україні доцільно пов'язувати з науково-методичним

обґрунтуванням ефективності підготовки спортивного резерву та кадрів для сфери фізичної культури і спорту на їх базі з урахуванням особливостей регіонів.

Література

1. Безмилов М. Система підготовки спортивного резерву та відбір баскетболістів у Литві / М. Безмилов // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2017. - №2. – Режим доступу: https://doi.org/10.32652/tmfvs.2017.2.7-13

2. Безмилов М., Шинкарук О., Мерфі Т. Підготовка спортивного резерву та відбір баскетболістів в США / М. Безмилов, О. Шинкарук, Т. Мерфі // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2020. - №3. – Режим доступу: https://doi.org/10.32652/tmfvs.2020.3.10-20

3. Дрюков О. В., Дрюков В. О. Оцінка і аналіз розвитку спортивного резерву у спортивних організаціях в Україні / О. В. Дрюков, В. О. Дрюков // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – 2019. - №11 (119). – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/30657/1/133-139.pdf

4. Дрюков О. Нормативно-правове та організаційно-управлінське забезпечення розвитку спортивного резерву в Україні / О. Дрюков // Актуальні проблеми фізичної культури і спорту. - 2016. № 36 (2). С. 13 – 17.

5. Закон України «Про фізичну культуру і спорт»: офіційний портал Верховної Ради України // Законодавство України. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text

6. Івегеш А. В. Особливості освітньої діяльності навчальних закладів спортивного профілю України / А. В. Івегеш // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2020. – Випуск 78. – С. 78-83. Режим доступу: https://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/78/19.pdf

7. Кошляк М. А. Підготовка спортсменів у закладах спортивного профілю у наукових дослідженнях / М. А. Кошляк // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. – 2024. - №215. Режим доступу: https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-215-187-191

8. Красницька О. Середовище інтернатного закладу спортивного профілю: деприваційний аспект / О. Красницька // Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський зб. наук. пр. / редкол.: В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря. Дрогобич : Посвіт, 2016. - Вип. 15. - С. 371–378. – Режим доступу: https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1944/1921

9. Ліпський В. В. Проблеми діяльності закладів фізичної культури та спорту в умовах воєнного стану на прикладі Рівненської області та їх вплив на розвиток резервного спорту та спорту вищих досягнень / В. В. Ліпський // Проблеми та перспективи олімпійського руху в XXI столітті : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Рівне, 22–23 верес. 2022 р.). / Міжнар. економ.-гуманіт. ун-т ім. акад. Степана Дем`янчука. - Рівне : Видавн. дім "Гельветика", 2022. – Режим доступу: https://dspace.megu.edu.ua:8443/jspui/handle/123456789/3665

10. Ніколаєнко В. В., Воробйов М. І. Порівняльний аналіз організації підготовки спортивного резерву для професійного футболу в Україні та Нідерландах / В. В. Ніколаєнко, М. І. Воробйов // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – 2019. - №2. – Режим доступу: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/25299/Nikolayenko.pdf?sequence=1&isAllowed=y

11. Платонов В. М. Сучасна система спортивного тренування : підручник / В. М. Платонов. – К.: Перша друкарня, 2021. – 672 с. режим доступу: https://reposit.uni-sport.edu.ua/handle/787878787/5584

12. Платонов В., Шинкарук О. З досвіду підготовки спортивного резерву в Німецькій демократичній Республіці. / В. Платонов, О. Шинкарук // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2006. - №3. Режим доступу: https://reposit.uni-sport.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/1166/TMFV_3_2006.pdf?sequence=1&isAllowed=y

13. Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2025 року: офіційний портал Верховної Ради України // Законодавство України. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF#Text

14. Про затвердження Положення про заклад спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання: офіційний портал Верховної Ради України // Законодавство України. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2061-99-%D0%BF#Text

15. Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року: офіційний портал Верховної Ради України // Законодавство України. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text

16. Пройдакова Ю. Ю. Інноваційні технології у закладі спеціалізованої освіти спортивного профілю / Ю. Ю. Пройдакова // Особистісно-професійна компетентність педагога: теорія і практика: збірник наукових статей / за заг. ред. Л. В. Сєрих. – Суми: НІКО, 2022. – С. 92 – 94.

17. Рейтинги серед шкіл вищої спортивної майстерності, спеціалізованих дитячо-юнацьких закладів спортивного профілю та дитячо-юнацьких спортивних шкіл, нормативно-правові акти, розпорядчі документи з питань розвитку олімпійського спорту, дитячо-юнацького та резервного спорту, науково-методичного та методичного забезпечення збірних команд України: єдиний портал державних послуг Дія. Режим доступу: https://data.gov.ua/dataset/schools-rating/resource/92ff76b3-35e7-4c48-963e-b9ae88c903ed?view_id=9f73b3df-718b-400f-a9ed-c8321330f63d

18. Стадник С. О. Організаційно-управлінські умови діяльності училищ фізичної культури в Україні / С. О. Стадник // [автореферат]. Київ: НУФВСУ; 2012. 22 с.

19. Тодорова В. Г. Проблеми підготовки спортивного резерву в умовах сучасних закладів позашкільної освіти / В. Г. Тодорова, Т. В. Пасічна // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: наук. журнал. – Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2020. – № 1 (130). – Режим доступу: http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/8345

20. Шинкарук О. Організаційні основи підготовки и відбору спортсменів на різних етапах багаторічного вдосконалення / О. Шинкарук // Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського; головний редактор В.М. Костюкевич. – Вінниця: ТОВ «Планер». – 2015.- Випуск 19 (Том2). – Режим доступу: https://www.vspu.edu.ua/science/art/a167.pdf#page=458

21. Щорічний інформаційний довідник «Україна спортивна»: офіційний веб-портал Міністерства молоді та спорту України // Державні сайти України. Режим доступу: https://mms.gov.ua/fizichna-kultura/statistichna-zvitnist/shchorichnij-informacijnij-dovidnik-ukrayina-sportivna

Reference

1. Bezmylov, M. (2017), "The system of training the sports reserve and the selection of basketball players in Lithuania", Theory and methodology of physical education and sports, available at: https://doi.org/10.32652/tmfvs.2017.2.7-13 (accessed January 15, 2025).

2. Bezmylov, M., Shynkaruk, O., Murphy, T. (2020), "Training of sports reserve and selection of basketball players in the USA", Theory and methods of physical education and sports, available at: https://doi.org/10.32652/tmfvs.2020.3.10-20 (accessed January 15, 2025).

3. Dryukov, O. V., Dryukov, V. O. (2019), "Assessment and analysis of the development of sports reserve in sports organizations in Ukraine", Scientific Journal of the National Polytechnic University named after M. P. Dragomanov, available at: http://eprints.zu.edu.ua/30657/1/133-139.pdf (accessed January 15, 2025).

4. Dryukov, O. (2016), "Regulatory, legal and organizational and managerial support for the development of sports reserve in Ukraine", Current problems of physical culture and sports, No. 36 (2), P. 13 – 17.

5. "Law of Ukraine "On Physical Culture and Sports", official portal of the Verkhovna Rada of Ukraine, Legislation of Ukraine, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text (accessed January 20, 2025).

6. Ivegesh, A. V. (2020), "Peculiarities of educational activities of sports-related educational institutions of Ukraine", Scientific journal of the National Polytechnic Univer available at: https://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/78/19.pdf (accessed January 17, 2025).

7. Koshlyak, M. A. (2024), "Training of athletes in sports institutions in scientific research", Scientific notes. Series: Pedagogical sciences, available at: https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-215-187-191 (accessed January 17, 2025).

8. Krasnytska, O. (2016), "The environment of a sports boarding school: a deprivation aspect", Current issues of the humanities: interuniversity collection of scientific works, available at: https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1944/1921 (accessed January 18, 2025).

9. Lipsky, V. V. (2022), "Problems of the activity of physical culture and sports institutions under martial law on the example of the Rivne region and their impact on the development of reserve sports and sports of higher achievements", Problems and prospects of the Olympic movement in the 21st century, available at: https://dspace.megu.edu.ua:8443/jspui/handle/123456789/3665 (accessed January 18, 2025).

10. Nikolayenko, V. V., Vorobyov, M. I. (2019), "Comparative analysis of the organization of training of sports reserve for professional football in Ukraine and the Netherlands", Scientific Journal of the National Polytechnic University named after M. P. Dragomanov, available at: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/25299/Nikolayenko.pdf?sequence=1&isAllowed=y (accessed January 21, 2025).

11. Platonov, V. M. (2021), "Modern system of sports training: textbook", Persha Drukharnya, available at: https://reposit.uni-sport.edu.ua/handle/787878787/5584 (accessed January 15, 2025).

12. Platonov, V., Shynkaruk, O. (2006), "From the experience of training a sports reserve in the German Democratic Republic", Theory and methods of physical education and sports, available at: https://reposit.uni-sport.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/1166/TMFV_3_2006.pdf?sequence=1&isAllowed=y (accessed January 17, 2025).

13. "On approval of the State Targeted Social Program for the Development of Physical Culture and Sports for the Period Until 2025", Official Portal of the Verkhovna Rada of Ukraine, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF#Text (accessed January 20, 2025).

14. "On approval of the Regulations on a specialized sports education institution with specific training conditions", official portal of the Verkhovna Rada of Ukraine, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2061-99-%D0%BF#Text (accessed January 20, 2025).

15. "On approval of the Strategy for the Development of Physical Culture and Sports for the period until 2028", official portal of the Verkhovna Rada of Ukraine, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text (accessed January 20, 2025).

16. Proydakova, Yu. Yu. (2020), "Innovative technologies in a specialized sports education institution", Personal and professional competence of a teacher: theory and practice: collection of scientific articles, Sumy, P. 92 – 94.

17. "Ratings among schools of higher sports mastery, specialized children's and youth sports institutions and children's and youth sports schools, regulatory and legal acts, administrative documents on the development of Olympic sports, children's and youth and reserve sports, scientific and methodological and methodological support of national teams of Ukraine", single portal of public services Diya, available at: https://data.gov.ua/dataset/schools-rating/resource/92ff76b3-35e7-4c48-963e-b9ae88c903ed?view_id=9f73b3df-718b-400f-a9ed-c8321330f63d (accessed February 2, 2025).

18. Stadnik, S. O. (2012), "Organizational and managerial conditions of physical education schools in Ukraine", Kyiv, 22 p.

19. Todorova, V. G., Pasichna, T. V. (2020), "Problems of training sports reserve in the conditions of modern institutions of extracurricular education", Scientific Bulletin of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K.

D. Ushinsky, available at: http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/8345 (accessed January 20, 2025).

20. Shynkaruk, O. (2015), "Organizational foundations of training and selection of athletes at different stages of long-term improvement ", Physical culture, sports and health of the nation, available at: https://www.vspu.edu.ua/science/art/a167.pdf#page=458 (accessed January 17, 2025).

21. "Annual information guide "Sports Ukraine", official web portal of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine, available at: https://mms.gov.ua/fizichna-kultura/statistichna-zvitnist/shchorichnij-informacijnij-dovidnik-ukrayina-sportivna (accessed February 2, 2025).

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.04(190).34
УДК 796.011.3:613.9-057.875

Степанюк Світлана,
кандидатка наук з фізичного виховання та спорту, доцентка
Херсонський державний університет
orcid.org/0000-0002-6035-3575
Коваль Вікторія,
кандидатка педагогічних наук, доцентка
Херсонський державний університет
orcid.org/0000-0003-0550-8631
Грабовський Юрій,
кандидат педагогічних наук, доцент
Херсонський державний університет
orcid.org/0000-0002-1854-5928
Городинська Інна,
кандидатка педагогічних наук, доцентка
Херсонський державний університет
orcid.org/0000-0002-2111-9161
Глухова Ганна,
кандидатка педагогічних наук, доцентка
Херсонський державний університет
orcid.org/0000-0003-1158-530X

ВІД МОТИВАЦІЇ ДО ДІЇ: ЩО СПОНУКАЄ ЖІНОЦТВО ЗАЙМАТИСЯ ОЗДОРОВЧОЮ ГІМНАСТИКОЮ

Анотація. *Оздоровчі види гімнастики можна назвати ідеально збалансованими комплексами вправ, особливо для жінок.*

Метою представленого дослідження було визначити джерела мотивації для занять різними видами оздоровчої гімнастики серед жінок 19-25 років.

Керуючись метою, нами були використані наступні методи дослідження: теоретичні (аналіз наукової та науково-методичної літератури); анкетування; педагогічні спостереження; а також методи математичної статистики.

Згідно результатів аналізу отриманих даних в ході анкетування, відповідаючи на питання про те, що саме приваблює жінок в обраному виді занять, більшість з них відзначили емоційність занять (35%), оригінальність (20%) та доступність (14,5%). Крім цих сторін, що мають привабливу цінність, жінки всіх трьох груп назвали можливість поліпшити настрій (10,2%), зберегти і поліпшити фігуру (7,6%) і рівень фізичного стану (8,5%), приємно провести час і розширити коло спілкування (4,2%).

Проведене дослідження серед представниць оздоровчих видів гімнастики показало, що провідними мотивами є зміцнення здоров'я та розвиток фізичних якостей незалежно від виду фізкультурно-оздоровчих занять.

Ключові слова: *оздоровча гімнастика, форми, фізична культура, здоров'я.*

Stepanyuk Svetlana, Koval Victoria, Grabovsky Yuriy, Gorodynska Inna, Hlukhova Anna. From motivation to action: what inspires women to engage in healthy gymnastics. *Women's health is, without exaggeration, the health of the nation. Pregnancy, continuous care for the next generation and family, as well as fulfilling professional and social roles, require women not only to maintain physical fitness but also to sustain emotional stability. In this process, physical activity plays a crucial role. Although every individual requires a personalized approach, healthy gymnastics can be considered an ideally balanced set of exercises, particularly for women of all age groups –young, middle-aged, and older. In addition to exercises focused on balance, stretching, strength, and endurance – adjusted according to fitness levels – great attention is also given to the emotional aspect. This goes beyond just creating a comfortable psychological environment; it includes opportunities for effective socialization and emotional development.*

The aim of this study was to determine the sources of motivation for engaging in different types of healthy gymnastics among women aged 19–25. To achieve this goal, we employed the following research methods: theoretical methods (analysis of